

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1931 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till höjande av det mindre jordbruket och befrämjande av gödselvården ävensom en i ämnet väckt motion.
(1:a avd.)

Under punkt 55 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till premiering av mindre jordbruk och till undervisning för en större allmänhet beräkna för budgetåret 1931/1932 ett belopp av 450,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i punkt 7 av statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, såsom kapitalökning för gödselvärdslånefonden beräkna för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 30 januari 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 65 under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen

1) att till åtgärder under kalenderåret 1931 till höjande av det mindre jordbruket anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 450,000 kronor;

2) att godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade ändringar i gällande villkor för lån från gödselvärdslånefonden;

3) att såsom kapitalökning till gödselvärdslånefonden för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till berörda statsrådsprotokoll.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förevarande proposition upptager utskottet förslaget under två särskilda punkter, nämligen I) *åtgärder för höjande av det mindre jordbruket* och II) *gödselvärdslånefonden*.

I) Åtgärder för höjande av det mindre jordbruket.

Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till åtgärder under kalenderåret 1931 till höjande av det mindre jordbruket anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 450,000 kronor.

Motion.

I en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 348 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det i proposition nr 65, punkt 1, begärda anslaget till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket skall för budgetåret 1931/1932 utgå med ett belopp av 700,000 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 450,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motiönen.

Under en lång följd av år har riksdagen anvisat medel till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket. För ändamålet har för vart och ett av budgetåren 1927/1931 anvisats ett extra reservationsanslag av 325,000 kronor. För åsyftade åtgärder gäller numera reglementet den 4 oktober 1929 (nr 350). Beträffande villkoren för statsbidrag från förevarande anslag gäller kungörelsen i ämnet den 4 oktober 1929 (nr 351).

De statsunderstödda åtgärderna till höjande av det mindre jordbruket, varom här är fråga, omfatta dels premiering av mindre jordbruk, varvid utdelas penningpris och premielån, dels anordnande av studieresor för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor, dels ock anordnande av undervisning för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor, varjämte bidrag från anslaget må av Kungl. Maj:t anvisas till anordnande av undervisning, som avser att främja det mindre jordbruket men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd.

För premieringen gäller bland annat följande.

Föremål för premiering kan endast vara mindre jordbruk, vars idkare därav hava sin huvudsakliga utkomst. Jordbruket skall hava en åkerareal ej överstigande 15 hektar.

Premielån tilldelas jordbrukare för utförande av visst förbättringsarbete vid av honom idkat, för premiering anmält jordbruk, oberoende av huruvida penningpris erhålles för samma jordbruk eller detsamma, ehuru i övrigt uppfyllande villkoren därför, är i behov av förbättringen i fråga för att kunna prisbelönas. Förbättringsarbete skall, för att premielån må kunna erhållas, avse antingen gödselvärdén inom- eller utomhus eller ock avdikning. På framställning av vederbörande förvaltningsutskott kan dock lantbruksstyrelsen medgiva tilldelande av premielån för även annat angivet ändamål.

Av statsmedel utgå dels penningpris intill ett belopp av 120 kronor för första pris, 80 kronor för andra pris och 50 kronor för tredje pris, dels premielån intill hälften av den utav premieringsnämnd beräknade kostnaden för det förbättringsarbete, för vars utförande lånet lämnats, dock ej till högre belopp än 125 kronor, med skyldighet för hushållningssällskap, att, om förbättringsarbete, för vars utförande premielån lämnats, ej inom bestämd tid blivit utfört, ofördröjligen till statskontoret återlevera den del av premielånet, som gäldats av statsmedel, dels ock halva beloppet av den resekostnadsersättning, dagtraktamenten icke inräknade,

som enligt av hushållningssällskapet meddelade bestämmelser tillgodo-kommer ordförande och ledamot i premieringsnämnd.

Till bidrag från det av 1930 års riksdag beviljade, samma år avseende anslaget hava från hushållningssällskap och undervisningsanstalter under-stöd sökts till ett belopp av sammanlagt 394,364 kronor. Genom beslut den 23 maj 1930 har Kungl. Maj:t för ändamålet anvisat 325,000 kronor enligt följande fördelning:

till premiering av mindre jordbruk	kronor	211,500
» studieresor	»	38,900
» hushållningssällskapens undervisningsverksamhet	»	64,600
» annan undervisning	»	10,000
Summa kronor		325,000.

I detta sammanhang torde jämväl erinras dels om de av staten in-rättade allmänna och norrländska nyodlingsfonderna, från vilka lån kan utgå jämväl till betesförbättringar, dels om täckdikningslånefonden, dels om de premielån, som kunna utgå till egnahemsbyggare, som erhålla lån från egnahemslånefonden, dels ock om det under nionde huvudtiteln upp-förda anslaget till nyodling och betesförbättringar.

I skrivelse den 23 augusti 1930 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till åtgärder under kalender-året 1931 för höjande av det mindre jordbruket anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 325,000 kronor.

Emellertid hava de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1928 tillkallade utredningsmän för verkställande av utredning och avgi-vande av förslag rörande lämpligaste sättet för ordnande av den lägre lantbruksundervisningen (*lägre lantbruksundervisningssakkunniga*) i sitt betänkande den 30 april 1930 (statens offentliga utredningar 1930: 9) jäm-väl behandlat frågan om åtgärder till höjande av det mindre jordbruket. De sakkunniga voro landshövdingen greve A. Mörner (ordförande), leda-möterna av riksdagens andra kammare lantbrukaren E. A. Gustafson och friherre S. H. F. Lilliecreutz, ledamoten av riksdagens första kam-mare, domänintendenten S. Linders, ledamöterna av riksdagens andra kammare inspektören för lantmanna- och lant-hushållsskolorna, agronomen E. W. Ljung och hemmansägaren G. Strindlund samt föreståndaren för Sönderstads lantmannaskola J. S. Svensson. Därjämte deltog förestån-darinnan vid Rimforsa lant-hushållningsseminarium L. Nathorst-Böös i utredningen såvitt angick lant-hushållsskolor och annan för kvinnor avsedd lägre lantbruksundervisning. I en särskild avdelning, av utredningsmännen benämnd »lantbruksundervisning för en större allmänhet», hava utred-ningsmännen framställt vissa förslag i ämnet, avseende dels ändringar i åtskilliga hänseenden av förenämnda reglemente och kungörelse, dels

ock ökning av anslaget till höjande av det mindre jordbruket från 325,000 kronor med 235,000 kronor till 560,000 kronor.

Över utredningsmännens förslag hava infordrade utlåtanden avgivits av ett stort antal myndigheter och korporationer, däribland av *lantbruksstyrelsen* den 8 november 1930.

Slutligen hava de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juli 1928 tillkallade utredningsmän för verkställande av utredning rörande jordbrukets ekonomiska läge samt angående de åtgärder, som må kunna vidtagas i syfte att höja jordbrukets ekonomiska bärkraft till förbättrande av deras ställning, som hava sin utkomst av jordbruksarbete, (*jordbruksutredningen*) i skrivelse den 26 november 1930 framlagt förslag angående bland annat premieringen av mindre jordbruk och därvid jämte annat föreslagit, att anslagsbeloppet för premieringen av mindre jordbruk måtte höjas med 350,000 kronor.

Över jordbruksutredningens framställning hava infordrade utlåtanden avgivits den 6 december 1930 av lantbruksstyrelsen och den 13 januari 1931 av statskontoret.

Vidare har Värmlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott i skrivelse den 20 december 1930, avgiven i anledning av jordbruksutredningens nyss nämnda utredning, uttalat synpunkter och framställt förslag beträffande statens understödjande verksamhet i avseende å gödselvård, täckdikning, beteskultur m. m. Häröver har lantbruksstyrelsen den 21 januari 1931 avgivit infordrat yttrande, därvid styrelsen i huvudsak åberopat sitt nyss nämnda utlåtande av den 6 december 1930.

I fråga om *premieringsverksamheten* har förslag framställts bland annat om viss utvidgning vidkommande de ändamål, till vilka premielån skulle kunna erhållas. Enligt gällande bestämmelser skola de förbättringsarbeten, varför sådana lån må beviljas, som regel avse antingen gödselvården inom- eller utomhus eller ock avdikning. Såväl ovanberörda sakkunniga som jordbruksutredningen hava emellertid under framhållande av betesvårdens stora betydelse föreslagit, att de förbättringar, för vilka premielån borde få utgå, måtte utsträckas att omfatta jämväl betesförbättring. De nämnda sakkunniga hava därjämte upptagit stenröjning samt annan varaktig förbättring. Lantbruksstyrelsen har erinrat om den enligt premieringsreglementet styrelsen tillkommande rätten att på framställning av vederbörande förvaltningsutskott medgiva utdelande av premielån för även andra ändamål av bestående värde samt framhållit, att styrelsen medgivit hushållningssällskap, som anhållit där- om, rätt att bevilja premielån jämväl till betesförbättring, varvid styrelsen dock meddelat vissa bestämmelser härför i syfte att så vitt möjligt säkerställa, att sådant premielån endast utlämnades, där förutsättning föreläge för åstadkommande av ett bestående förbättringsarbete.

Enligt gällande bestämmelser kan statsbidrag till premielån utgå med intill hälften av den beräknade kostnaden för förbättringsarbetet men ej

till högre belopp än 125 kronor. De lägre lantbruksundervisningssakkunniga och jordbruksutredningen hava framhållit, att kostnaderna särskilt i fråga om anläggande av gödselstadsanordningar i åtskilliga fall uppginge till betydligt högre belopp, än det som legat till grund för bestämmandet av det nuvarande maximibeloppet, samt i ändamål att ytterligare befordra det mindre jordbrukets utveckling föreslagit en höjning av maximibeloppet till 250 kronor. Lantbruksstyrelsen har i likhet med nämnda sakkunniga och jordbruksutredningen ansett premieringen beträffande det mindre jordbruket framför allt böra inriktas på utdelande av premielån såsom varande ett av de säkraste medlen att uppnå önskvärda förhållanden å ifrågavarande områden. Å andra sidan anser lantbruksstyrelsen, att syftet med premielånen såsom hittills närmast borde vara att egga den mindre jordbrukaren till fortsatta ansträngningar på det egna jordbrukets förkovran och utveckling. Med denna utgångspunkt borde statens strävan gå ut på att söka bereda så många mindre jordbrukare som möjligt förmånen av premielån. I detta avseende utvisade den i ärendet av jordbruksutredningen företedda statistiken, att ett mycket betydande antal till premiering anmälda jordbruk på grund av knapphet på medel icke skulle hava kunnat — även om de eljest stadgade fordringarna uppfyllts — komma i åtnjutande av premielån ävensom att utdelade premielånebelopp i genomsnitt icke obetydligt understigit halva förbättringskostnaden. En höjning av maximibeloppet skulle enligt lantbruksstyrelsens mening komma att framtaga premielånen karaktären av verkliga premier för utförda förbättringsarbeten och i stället giva dem den icke önskvärda formen av rena understöd.

Departementschefen har anfört följande.

»Med hänsyn till beteskulturens stora betydelse och det intresse för betesförbättringar, som finnes ej minst inom hushållningssällskapen, vill jag för egen del biträda förslaget, att bland de förbättringsarbeten, varför premielån utan särskilt tillstånd få beviljas, upptages jämväl betesförbättring. Den härför erforderliga ändringen i 6 § reglementet den 4 oktober 1929 (nr 350) för med statsmedel understödda åtgärder till höjande av det mindre jordbruket torde böra av Kungl. Maj:t vidtagas, sedan riksdagens beslut i anslagsfrågan föreligger.»

I fråga om premielånens storlek har departementschefen vidare yttrat:

»För egen del ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens uppfattning i förevarande avseende. Då man knappast torde kunna förutsätta, att statsmakterna skola vara beredda att företaga en mot den ifrågasatta ökningen av lånens maximibelopp svarande höjning av anslagsbeloppet till premiering, skulle en åtgärd av ifrågavarande slag, såsom lantbruksstyrelsen ock antytt, komma att motverka en utveckling i den önskvärda riktningen, att så många som möjligt därav förtjänta mindre jordbruk må kunna beredas fördelen av premielån. Jag anser mig sålunda i likhet med lantbruksstyrelsen icke böra förorda någon förhöjning av premielånens maximibelopp. Däremot vill jag för att inom de nuvarande bestämmelsernas ram kunna möjliggöra utdelning av så många premie-

lån som möjligt — något som jag anser vara av mycket större vikt än ändring i bestämmelserna — tillstyrka en höjning av det till premiering för närvarande beräknade beloppet, vilket såsom ovan berörts befunnits icke förslå för utlämnande av premiälån i den omfattning, gällande bestämmelser medgiva. I dylikt hänseende tillstyrker jag en höjning av 100,000 kronor, varigenom till premiering av mindre jordbruk kan beräknas komma att finnas till förfogande i runt tal 310,000 kronor.

Beträffande sättet för premieringens utförande har departementschefen icke ifrågasatt någon förändring i den nuvarande ordningen härutinnan.

Rörande de från ifrågavarande anslag understödda *studieresorna och undervisningsverksamheten* för det mindre jordbruket innefattar Kungl. Maj:ts förslag inga förändringar i gällande bestämmelser i fråga härom. Visserligen delade *departementschefen* lantbruksstyrelsens uppfattning om önskvärdheten av en förbättring av hushållningssällskapens undervisningsverksamhet på ifrågavarande område, något som emellertid synets departementschefen kunna vinnas även med bibehållande tillsvidare av i ämnet gällande bestämmelser. Erinras kunde, att hushållningssällskap redan enligt gällande bestämmelser kunde efter särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t anordna undervisningskurser av kortare varaktighet eller eljest i annan form, än vad i reglementet förutsättes.

I fråga om *upplysningsverksamhet* å ifrågavarande område har lantbruksstyrelsen tillstyrkt ett av de lägre lantbruksundervisningssakkunniga på grundvalen av en lantbruksstyrelsens tidigare skrivelse i ämnet framlagt förslag avseende att genom hushållningssällskapens försorg åtgärder borde vidtagas till befordrande av upplysning i lantbrukshushållning genom spridande vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, undervisningskurser och på annat lämpligt sätt av passande skrifter och böcker i detta ämne, vidare genom åstadkommande av för ortspressen avsedda artiklar i lantbrukshushållningen berörande frågor samt slutligen genom understödjande av för ändamålet anordnade uppvisningar och demonstrationer. Till denna verksamhet hava de sakkunniga föreslagit statsbidrag med högst hälften av det belopp, vartill kostnaderna för densamma uppgått. Det erforderliga totala anslagsbehovet för ändamålet har upptagits till 50,000 kronor.

Departementschefen har härutinnan anfört:

»Mot vad lantbruksstyrelsen tillstyrkt i fråga om anordnande av upplysningsverksamhet på ifrågavarande område har jag i och för sig intet att erinra. Emellertid kan jag med hänsyn till det betydande statsanslag, som enligt styrelsens beräkning därav skulle påkallas, icke förorda, att förslaget utan vidare genomföres. Detta torde emellertid icke böra utesluta, att sådana förbättringar vidtagas med avseende å ifrågavarande upplysningsverksamhet, som befinnas kunna genomföras utan det föreslagna betydande medelstillskottet.»

Slutligen har departementschefen anfört följande.

»Till studieresor och undervisning har, vid fördelning av det av riksdagen för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget å 325,000 kronor till det mindre jordbruket, av Kungl. Maj:t anvisats tillhopa 113,500 kronor. Då jag finner det önskvärt, att ett förhöjt belopp må finnas tillgängligt för tillgodoseende av ifrågavarande otvivelaktigt betydelsefulla verksamhet, däri inbegripet sådan upplysningsverksamhet, varom nyss nämnts, vill jag för ändamålet tillstyrka ett anslag av 140,000 kronor. Inom ramen av detta belopp torde Kungl. Maj:t böra äga att efter föreliggande omständigheter och behov tillgodose de med anslaget avsedda olika ändamålen.»

Till höjande av det mindre jordbruket skulle alltså för instundande budgetår upptagas ett anslag av $(310,000 + 140,000 =) 450,000$ kronor, innebärande en höjning i det nu utgående anslaget med 125,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag avser sålunda ingen annan ändring i gällande villkor för statsbidrag från anslaget till åtgärder till höjande av det mindre jordbruket än att bland de förbättringsarbeten, varför premielån utan särskilt medgivande av lantbruksstyrelsen må beviljas, upptages jämväl betesförbättring. Härjämte föreslår Kungl. Maj:t en höjning i anslaget med 125,000 kronor, varav 100,000 kronor i den däri ingående posten till premiering av mindre jordbruk.

*Innebörden av
Kungl. Maj:ts
förslag.*

I den väckta motionen hemställes i enlighet med jordbruksutredningens förslag tillika om den ändringen, att premielånen högsta belopp måtte ökas med 125 kronor till 250 kronor, samt om en höjning av förevarande anslag till 700,000 kronor.

Motionen.

En rationell betes- och gödselvård torde vara en av de viktigaste förutsättningarna för ett ekonomiskt utnyttjande av jordbrukets resurser. Utredningen i ärendet giver vid handen, att förhållandena härutinnan särskilt i fråga om det mindre jordbruket lämna åtskilligt övrigt att önska. Därför är det jämväl enligt utskottets mening en viktig angelägenhet, att statens understödjande verksamhet på ifrågavarande område i ökad utsträckning tager sikte på det mindre jordbruket. I förevarande avseende innefattar Kungl. Maj:ts förslag sådan ändring i grunderna för premielåns utgående, att bland de förbättringsarbeten, varför premielån må utan särskilt medgivande av lantbruksstyrelsen beviljas, upptagits jämväl betesförbättring. Då utskottet med hänsyn till beteskulturens stora betydelse anser vägande skäl tala för att i förevarande avseende jämställa betesförbättringsarbeten med förbättringsarbeten beträffande gödselvård och avdikning, ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Utskottet förutsätter härvid givetvis att den regeln följes, att premielån beviljas allenast i den mån lån eller bidrag av statsmedel icke på annat sätt utgår för täckande av kostnad för dylikt förbättringsar-

Utskottet.

bete. Vidare avser Kungl. Maj:ts förslag, att den i anslaget till det mindre jordbruket beräknade posten till premiering av mindre jordbruk skulle med bibehållande av det nuvarande högsta beloppet för premielån vid 125 kronor höjas med 100,000 kronor. I den väckta motionen åter har upptagits jordbruksutredningens ovanberörda förslag om en höjning av premielånens maximibelopp till 250 kronor. Då utskottet av stats-ekonomiska hänsyn icke kan förorda en så stor höjning av ifrågavarande anslag, som skulle krävas för utdelning i önskvärd omfattning av premielån intill så högt belopp som i motionen ifrågasatts, och då utskottet delar departementschefens uppfattning att det torde vara mera angeläget att kunna bereda premielån åt så många mindre jordbrukare som möjligt, anser sig utskottet icke böra biträda motionen. Den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsökningen ger icke utskottet anledning till erinran. Likaså finner sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts förslag om en höjning med 25,000 kronor i den till studieresor samt undervisnings- och upplysningsverksamhet avsedda delen av ifrågavarande anslag och har icke någon invändning att göra mot vad departementschefen anfört rörande dessa grenar av ifrågavarande verksamhet. Anslaget till åtgärder för främjande av det mindre jordbruket skulle sålunda upptagas med $(325,000 + 125,000 =) 450,000$ kronor.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 348 till åtgärder under kalenderåret 1931 till höjande av det mindre jordbruket anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 450,000 kronor.

Härefter övergår utskottet till förevarande proposition i vad den har avseende å gödselvårdslånefonden.

II) Gödselvårdslånefonden.

Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen dels att godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade ändringar i gällande villkor för lån från gödselvårdslånefonden, dels ock att såsom kapitalökning till gödselvårdslånefonden för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedan riksdagen jämlikt skrivelse den 21 juni 1918, nr 474, p. 10, med bifall i huvudsak till Kungl. Maj:ts den 22 mars samma år i ämnet avlätna proposition, nr 197, beslutat, att en särskild fond, benämnd gödselvårdslånefonden, skulle inrättas för främjande av anordnandet av ändamålsenliga gödselstäder — från vilken fond statslån finge tilldelas hushållnings-

sällskap, som förklarat sig villigt att utlämna gödselvårdslån — utfärda-
de Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens beslut den 11 juli
1918 kungörelse (nr 576) angående villkoren för lån från gödselvårdslåne-
fonden. Ändringar häri hava vidtagits genom kungörelser den 6 juni
1925 (nr 186) och den 18 juni 1927 (nr 241).

Huvudsakliga innebörden av nu gällande villkor för lån från gödsel-
vårdslånefonden kunna angivas sålunda.

Från gödselvårdslånefonden äger lantbruksstyrelsen på därom gjord
framställning bevilja hushållningssällskap statslån, att användas för ut-
lämnande av lån för utförande av ändamålsenliga gödselstäder samt så-
dana anordningar inom vederbörande djurstallar, som betingas av ra-
tionell gödselvård (gödselvårdslån). Någon bestämmelse om företrädesrätt
härvid för mindre jordbruk finnes numera icke. Å medel, som hushåll-
ningssällskapen erhålla för utdelning av gödselvårdslån, skall erläggas
4 procent årlig ränta. Vid utlämnande av lån må hushållningssällskap
ej betinga sig högre ränta än sällskapet själv erlägger. Sedan lån inne-
hafts under två år, skall detsamma återbetalas under fem år med en fem-
tedel årligen. Lånemaximum är 1,000 kronor, och lån får ej utlämnas till
mer än 75 procent av anläggningskostnaden. Plan och kostnadsförslag
skola vara uppgjorda av länsagronom, jordbrukskonsulent eller annan
person, som hushållningssällskapet prövar vara därtill kompetent. Hus-
hållningssällskap äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande av
gödselvårdslån.

Såsom kapitalökning till denna fond anvisades av 1918 års riksdag för
år 1919 ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Vidare anvisades ge-
nom riksdagens skrivelse den 13 juni 1919, nr 332, såsom kapitalökning
för fonden ett reservationsanslag för år 1920 till belopp av likaledes
1,000,000 kronor. Ytterligare anslag för kapitalökning hava ej anvisats till
ifrågavarande fond.

I skrivelse den 18 november 1930 har Östergötlands läns hushållnings-
sällskap ifrågasatt vissa ändringar i gällande villkor för lån ur gödsel-
vårdslånefonden.

Vidare har jordbruksutredningen i sin förut berörda skrivelse den 26
november 1930 med förslag till vissa åtgärder från statens sida för be-
främjande av driftsekonomiska förbättringar vid jordbruket i sådant
avseende föreslagit, bland annat, vissa ändringar i de för gödselvårds-
lånefonden gällande bestämmelser samt att till förstärkning av fondens
kapital för budgetåret 1931/1932 måtte anvisas ett belopp av 150,000 kronor.

Över Östergötlands läns hushållningssällskaps berörda framställning
och jordbruksutredningens förslag hava infordrade yttranden avgivits av
lantbruksstyrelsen den 6 december 1930 och av statskontoret den 13 ja-
nuari 1931.

De väckta förslagen avse vissa ändringar i gällande villkor för lån
från gödselvårdslånefonden. Sålunda har jordbruksutredningen, under
hänvisning till vad för närvarande gäller i fråga om lån från täckdik-
ningslånefonden och från nyodlingslånefonderna, ifrågasatt räntefrihet

under de två första åren för gödselvårdslån samt utsträckning av amorteringstiden från fem till sju år. Därjämte har utredningen föreslagit höjning av det högsta belopp, vartill lån kunna utlämnas, från 1,000 kronor till 2,000 kronor. Utredningen har ansett detta desto mera som denna fond, då det mindre jordbrukets behov av understöd för gödselvårdens förbättring skulle komma att i ökad grad tillgodoses genom den av utredningen förordade utvidgningen av premieringsverksamheten, även borde äga till uppgift att tjäna det större jordbruket, varest kostnaderna för tidsenlig gödselvårds anordnande kunde uppgå till ganska avsevärda belopp. Östergötlands läns hushållningssällskap har i sin förberörda framställning förutom två års räntefrihet ifrågasatt en amorteringstid av femton år ävensom maximibeloppets höjning till 3,000 kronor. Lantbruksstyrelsen har ej biträtt förslaget om räntefrihet men tillstyrkt tio års amorteringstid samt maximibeloppets höjning till 2,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

»För egen del anser jag de av jordbruksutredningen anförda skäl för räntefrihet värda beaktande. Angelägenheten att befrämja gödselvården synes mig vara av den vikt, att det icke minst under rådande förhållanden för jordbruksnäringen synes befogat, att för lån ur gödselvårdslånefonden, vilka beviljas från och med år 1932, den ifrågasatta räntefriheten måtte medgivas. Jag tillstyrker följaktligen de ändrade bestämmelser, att statslån från fonden må av hushållningssällskapen under två år från lyftningsdagen innehavas räntefritt och utan amortering, samt att de, som av hushållningssällskapen erhålla gödselvårdslån, skola likaledes åtnjuta amorterings- och räntefrihet under två år från lyftningsdagen.

Vidare synes mig av vad såväl jordbruksutredningen som lantbruksstyrelsen anfört framgå, att en väsentlig lättnad skulle kunna beredas genom utsträckning av amorteringstiden, i vilket avseende som nämnts framställts förslag om en amorteringstid av sju, tio och femton år. För egen del synes mig övervägande skäl tala för att denna tid i överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag bestämmes till tio år. Liksom lantbruksstyrelsen utgår jag härvid från att ändringen i amorteringstiden icke bör få retroaktiv verkan på lån, som utdelats, innan de nya bestämmelserna träda i kraft, vilket senare torde böra ske från och med ingången av år 1932.

Med avseende å det högsta belopp, vartill gödselvårdslån bör kunna beviljas, anser jag mig med hänsyn till vad i ärendet upplysts böra biträda förslaget, att maximilånebeloppet höjes till 2,000 kronor. Jämväl denna ändring torde böra gälla för tiden från och med 1932 års ingång.

Sedan riksdagen meddelat sitt beslut i ämnet, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda kungörelse angående de ändringar i villkoren för lån från gödselvårdslånefonden, som föranledas av vad jag ovan tillstyrkt.

I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag, varemot statskontoret icke framställt någon erinran, tillstyrker jag, att såsom kapitalökning för gödselvärdslånefonden anvisas för budgetåret 1931/1932 ett anslag av 100,000 kronor.»

Kungl. Maj:ts förslag innefattar sålunda, att lån från gödselvärdslånefonden, vilka för närvarande löpa med ränta från lyftningsdagen, skulle få under två år från nämnda dag innehavas räntefritt och utan amortering samt att amorteringstiden skulle utsträckas från fem till tio år. Vidare innebär Kungl. Maj:ts förslag en höjning av det högsta belopp, vartill lån från fonden skulle kunna utlämnas, från 1,000 kronor till 2,000 kronor. Härjämte föreslås anvisande såsom kapitalökning för fonden för budgetåret 1931/1932 av ett belopp av 100,000 kronor.

*Innebörd
av Kungl.
Maj:ts förslag.*

Utskottet har redan i det föregående framhållit bland annat gödselvärdens stora betydelse för en rationell jordbruksdrift ävensom vidkommande det mindre jordbruket tillstyrkt anvisande av ökade medel för främjande av denna angelägenhet. Enligt utredningen i ärendet påkalla förhållandena å detta område uppenbarligen jämväl en viss utvidgning av statens genom gödselvärdslånefonden bedrivna understödjande verksamhet. De förändringar angående villkoren för lån från nämnda fond, som i sådant syfte av Kungl. Maj:t föreslagits, synas utskottet böra vara ägnade att i avsevärd grad öka den enskilde jordbrukarens möjligheter att genomföra erforderliga och icke minst med hänsyn till jordbrukets för närvarande betryckta läge önskvärda förbättringar å ifrågavarande område. Utskottet anser sig därför böra förorda de föreslagna förändringarna i lånevillkoren. Det beräknade kapitalökningsanslaget giver icke heller utskottet anledning till någon erinran.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordade ändringar i gällande villkor för lån från gödselvärdslånefonden;

b) såsom kapitalökning till gödselvärdslånefonden för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning för gödselvärdslånefonden tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

Stockholm den 20 mars 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Johan Bernhard Johansson, Granath, Tjällgren, Gabrielsson, Dalberg, August W. Johansson* och *Henriksson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Sköld, Hedlund* i Häste, *Carlström, Uddenberg, Andersson* i Grimbo och *Bengtsson* i Kullen.